

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindentéle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

A politikai helyzetéről.

— Fővárosi tudósítónktól. —

A katonai javaslatok alapos kátyúba jutottak. Valósággal „kátrányba léptek” a mungókkal együtt. Sem előre, sem hátra. Egy vakkantás sincs belőlük a képviselőházban. De azért a munkapárt munkálkodik. Legjobban szeretett foglalkozását: a szavazás sportját gyakorolja; hol igen-nel, hol nem-mel lipel.

Ha nem volna oly megrendítően szomorú a harc alapját képező téma, az egész nemzetet kizsarolással, elnyeléssel fenyegető katonai javaslat, talán még nevetségesnek is lehetne tekinteni azt a kutyaszoritós állapotot, melyben a mungók — bár kifelé hivalkodó bátorságot színelve — félelmesen szoronganak. Így azonban csak szánja és lesajnálja minden jó hazafi ökelméket, hogy magyar ember lükre a nemzet érdekeit idegen országnak akarják feltétlenül kiszolgáltatni.

Az ellenzéki tábor egyre növekedik. A nép, az ország hangulata határozottan a függetlenségi pártok részén van. De hát a nyári dologidő sok helyen leköti az embereket annyira, hogy még ujságot is alig vehetnek a kezükbe.

Ezt a szorgos dologidőt akarták kihasználni Khuen-Héderváryék a nemzet letörésére, de beletörtek és már is beletörtött a bicskájok.

Az egyemberként tömörült ellenzék olyan horgot dobott a katonai terhek özönvizében lubickoló falánk mungók elé, a melyre most már kormányostól együtt felakadtak. Hiába vickándoznak, mert az egyesült erővel a nemzet legszentebb jogaiért küzdő hazafias ellenzék, akár ítélet rapig is kibírja a harcot. És nem tud annyi kormányt küldeni Bécs a magyar parlamentbe, a mennyit az ellenzék a most már nyíltan bejelentett technikai ellenállásával megbuktatni ne bírna.

Hiszen ehhez egyéb nem szükséges, mint az, hogy az ellenzéki képviselők naponta négyen vagy öten szabadságot, avagy egyebet kérjenek és egyuttal kívánják a névszerinti szavazás elrendelését. Ha így sorra járt az összes ellenzéki képviselőkhöz a szabadság-kérés, akkor újra kezdek egészen a végtelenségig. Ez a módszer pedig alkotmányos, törvényes védelem a mindenkori osztrákpártoló, magyart pusztító kormányok tulkapásai, fenhéjázó „Néma megvetés”-ei ellen. Olyan biztosan ölszer, melyet a kényszerűség parancsolta helyzet teremtett és többször kiváló sikerrel kipróbált.

Hiába próbál farizeusi jó arcokat csinálni hozzá a kormányelnök. Hiába mosolyog. A fanyar, keserű izt eltüntetni nem lehet. Feltétlenül bukni kell neki és mungó hadának. S miután ez annyira holt bizonyos, hogy még a fiatfalvi bakter is világosan látja, teljesen fölösleges minden további kísérle-

szalmaszálhoz való kapkodás. Nem segít rajtok már semmi orvosság éppen úgy, mint a halálra vált emberen. Menjenek el tehát minél előbb a balfeneken, ha azt akarják, hogy megmentsék, ami még talán menthető...

Arra ne számítsanak, hogy a dohánydrágító, milliárdos katonai terhekkel fenyegető, sokszoros véráldozatot kívánó muszkapárti kormány az ország répe előtt kedves talál lenni még a Dárius kincsével is. Ez hiu reménykedés volna.

Ne higgyék, hogy a választási pálinkagöz és szétosztott milliók örökre tartanak. Elpárolgott, elfogyott mind a kettő.

Csupán némely főispán erőszakoskodása maradt meg, aki azt hitte, hogy no most enyim az egész vármegye és kutyástól, macskástól együtt ujjaim köré csavarom, az ellenkező véleményűeket pedig embertelen kegyetlenséggel kiirtom...

És most az ilyen fenegyerekek fogvacogva pislognak a mindenható ellenzék felé. Fájdalmas szívvel és még fájóbb zsebbel lesik a pillanatot, mikor a mungó-kormányval együtt a zsiros falatokról le kell mondani.

Az ilyen önmaguk sorsáért szomorkodó alakok, kik csak a hatalmi gögőst, besugást, ártatlan csalados emberek üldözését, de nem a közjóra való törekvést, mindenkinek hasznos cselekvést tartják szemelőtt, jó is ha minél előbb a császári zsoldba vonulnak. Utálatos szerepük minél előbb véget ér, a közérdekre annál jobb. Menjenek, csak menjenek! Visszajövetelüket igaz szívből — a szomorú tapasztalatok után — úgy sem kívánja senki sem...

*

Az ellenzék egy kis pihenőt adott a szavazó-mungóknak. A vitarendező bizottság — annak megállapítása mellett, hogy a többség makacsul megmaradt azon állásponton, mely egyenesen ellenkezik a parlamenti illendőséggel — szombatra szakított eddigi taktikájával és megengedte a katonai javaslatok napirendszerű tárgyalását. De az irányt, módot és terjedelmet továbbra is az adott viszonyok szerint fogja meghatározni.

Andrássy Gyula gróf ugyanis hívei utján azt a kérést intézte az ellenzéki vitarendezéshez, hogy beszédét szombaton elmondhassa. Justh Gyula ezt tudomásul vette és Andrássynak megizente, hogy ohajtását teljesíteni fogják.

*

Désy Zoltán volt pénzügyminiszteri államtitkár, a Kossuth-párt egyik alelnöke súlyos feltételű párbajt vívott Dr Pályi Ede kormánypárti lapszerkesztővel, aki súlyos támadást intézett lapjában ellene — Désy sebesülése nem veszedelmes. A felek kibékültek. Désynek egyik segéde Kállay Tamás jelenleg munkapárti képviselő volt.

*

Tisza István gróf elment hazulról. Ennek tulajdonítják, hogy a százas munkapárti turnus sincs együtt. Hiányzik az ellenőrzés,

melyre — úgy látszik — a mungóknál nagy szükség van. A házszabályok körül táncolnak, de az elnökség a Perczel féle zsebkendőpolitikára nem hajlandó. Ezt megtudva Tisza: csomagolt és elutazott. Reméljük, hogy rövidesen a kormány is: csomagol és megy!

Az emberek okosodnak.

Montreal kanadai város tanácsa épp oly eredeti, mint hasznos módját eszelte ki annak, hogy György király koronázásának napját megünnepelje. Elhatározta ugyanis, hogy abból az összegből, amelyet ilyen alkalmakkor kivilágításra és tűzijátékra szoktak elkölteni, több helyet nyit, melyekben a város szegényeit rendszeresen ingyen tejjel látják el. Montrealban a szegények eddig, mint annyi nagy városban, nem igen kaphattak jó tejet gyermekeik részére. A városi tanács meg van győződve, hogy ez az alapítvány sokkal szebb és maradandóbb ünneplése a király koronázásának, mintha a város rendes világitását este cifra lángokkal egészítik ki és egy pár száz rakéta elpuffogatnak.

Hát ez nem okos dolog? Bizony nagyon is életre való eszme és pedig olyan, amelyet elsősorban nálunk kellene követni s már a legközelebbi alkalommal megvalósítani — a világitások helyett...

De mi még tovább fűzzük a kanadai város tanácsának derék példáját.

Ugy-e, hogy Udvarhelyvármegyének szegényei, nyomorultjai számára menedékháza; apátlan, anyátlan árvái részére árvaháza maig sincs? Pedig ezek létesítése az emberbaráti kötelesség elsőrendű kötelességei lennének.

Ugy-e, hogy egy-egy temetési menetnél külön kocsit szállítja a koszorúk óriási tömegét és azután kiméletlenül bedobálják, eltemetik, az enyészetnek átadják a kegyeletnek e drágán megfizetett, de oly rövidke ideig emlékeztető jeleit? Temetés után semmi nyoma, semmi emlékeztetője nem marad szeretteink iránt viseltető rokonszenyünknek. A drága koszorúk megsemmisülnek és még csak nemzetgazdasági tekintetben sincs előnyére hazánkknak, mert nagy része osztrák ipar, Ausztria terméke.

Mennyivel szebb, hazafiasabb, kegyeltesebb és emberbaráti tekintetből is humánusabb volna, ha azt az összeget, legyen az bármily kevés, jótékony célra fordítanók...

Itt vannak a lapok szerkesztőségei, ott vannak a hatóságok fejei. Bármelyik készséggel áll a nagyközönség ezirányú nemes törekvéseinek szolgálatába.

Mi részünkről, a „Székely-Udvarhely” szerkesztősége nevében ezennel kijelentjük, hogy mindazon kegyeltes adományokat, melyeket bármely adott esetben „koszorúmegváltás” vagy más címen hozzánk juttatnak, akár a létesítendő vármegyei szegényház, akár a létrehozandó árvaház céljaira elfogadjuk és azokat esetről-esetre a „Székely-Udvarhely” legközelebbi számában nyilvánosan nyugtázva, Udvarhelyvármegye mindenkori alispánjának alakpént való kezelés céljából átszolgáltatjuk.

Csak a kezdet nehéz, a folytatás önként következik és ha minden egyes koszorú árát ez emberbaráti célok megvalósítására adjuk, néhány év múlva Udvarhelyvármegye is büszkén mutathat a könyörület, az érző nemes szívek legszebb ékességeire: a vármegyei szegény- és árvaházra. Adja Isten minél előbb!

ARGUS.

Régi levelekből.

I.

E cím alatt közöltem volt a múlt évben néhány etédi gazdának a leveles ládájában talált, egyszerű székely gazda által írott szerződésekből és tábla bírák által szerkesztett jegyzőkönyvekből holmi apróságokat. Most a bécsi es. k. udvari kamara levéltárában kutatva, közérdekű fontos iratokból szándékoztam szerkesztő ur engedelméből időnkint olyan adatokat bemutatni székely atyámfiai-nak, a melyekből némileg betekintheznek a multak eseményeibe. Mert hiszen a jelen sanyaru politikai viszonyok között szükségesnek látom a multakat borító fátylat föl lebenteni, hadd láthassa a jelenkor fiatalosága, minő viszonyok között éltek ősei, de önszántukból jogaikat soha föl nem adták. Küzdöttek, s küzdelmeik árán lehetünk még ott is, ahol vagyunk. Küzdelmeik nélkül, a helyzetbe való egyszerű belenyugvással őseink nyomát rég befujta volna a hó. Talán még hire se lenne ma a székelynek. Ouljanak rajta, akik gondolkodni tudnak és nemcsak önmagukért akarnak élni.

Legelsőbben is Napragy Demeter Erdélybe kinevezett püspöknek II. Rudolf Prágában székeltő császárhoz írott memorialejából mutatok be egy keveset. (Az eredetije Siebenb. fasc. 1 1602.) — 1602 január havában írta ezt az állását soha elnem foglaltatott oláh eredetű püspök kegyelmes császárnak ékes latin nyelven, azon időben, mikor már azt vélték a hatalom emberei, hogy egyetlen tollvonással eltörölhetik a magyar nemzet jogait és a már sokak által elfogadott protestans hitet.

A nemzet nyakára küldött püspök memoriáléja első részében ismerteti Erdélyt, mondván, hogy három nemzetiség szerint oszlik el Erdély: (Dividitur tota Transsylvania in tres nationes.) Szászok, székelyek és magyarok. A szászoknak 7 kiváló szabad város van u. m. Szeben, Brassó, Beszterce, Segesvár, Medgyes, Szászsebes, Kolozsvár, 7 székük u. m. Szászvárosi szék, melyben 12 falujok van. Szászsebes szék 8 vagy 10 faluval; Segesvárszék 16 faluval, Sinkszék 22 faluval; Szerdahelyszék 10 faluval; Oltha szék (talán a későbbi Nagyselyk) 12 faluval; Köhalomszék 15 faluval; de ezen szászok között igen sok nemesi kastély és udvar található, a melyek nem állanak a szászok főhatósága alatt.

A szászok együttesen évente a fejedelmi kincstárba bizonyos taxát fizetnek, mely összeg néha 40 ezer, máskor 60000 tallér, aszerint, a mint kevesebb, vagy több kellett az ország szükségleteire.

Van ezen kívül 8 káptalanjuk, a mit ők universitásnak neveznek u. m. a besztercei 25 faluval; a régeni 28 faluval; a barcai 14 faluval és Brassóval; a kedői 46 faluval; a kétsinkai, vagyis a kétszéki; a medgyesi 36 faluval; a szebeni kapitulum 18 faluval.

Mindezeknek a tizede (decima) hajdan az erdélyi püspöké volt; maguk a szász egyházak béreik ki a fejedelemtől és az urbéri kimutatás a bérlőknél van s neki, az az a kinevezett Napragy püspöknek, semmit sem adnak. Tudnunk kell ugyanis, hogy a protestans vallás terjedése alkalmával maga a fejedelelem is protestans lett. Beszűntette a fehérvári püspökséget, s így a szászoknak, mint szintén protestánsoknak a dézmáját a kincstár részére foglalta le, s bizony nem kaphatott abból a csak címzetesnek maradt Nagyragy püspök uram egy fillért is.

Békés időben, ha a fejedelelem ügyeik intézése végett a szászokhoz megyen, tartoznak egész udvarával együtt öt ellátni, de szoktak főleg télen a fejérmegyei ügyek elintézése végett az udvari emberek is a szászokhoz menni, hol néhány hónapig díjtalanul tartoznak ezeket is ellátni közösen a donátáriusok kivételével (t. i. ezek nem járulnak

a közös költségekhez). Amikor pedig a fejedeleni otthon ül, vágó marhákat, bort, zabot tartoznak neki adni és ennek díja levonatik a tizedek bérösszegéből.

Amikor pedig a fejérmegyei főhatóság értesíti őket, tartoznak a fejedelelem használatára a szükséges számú lovat és szekeret kiállítani annyiszor, a hányszor csak erre szükség van.

Minden város és szék bizonyos ünnepeken évente díszes aranyos kelyhet tartozik ajánlani adni a fejedelemlennek. Háborus idők alkalmával pedig mindenféle harci eszközökkel felszerelve tartoznak a káptalanok a papok vezetése alatt súlyos büntetés terhe alatt készen állani (a harcra).

Ezen fölül minden város és szék a fegyvertárba lévő fegyverekkel felszerelve tartozik bizonyos számú harcost kiállítani nem csak a várak védelmére, hanem a fejedelemlennek sergebe is küldeni.

Erdélynek és a fejedelemlennek virága, hasznos nemzete ez a szászfaj. A dézma taxák bérletéből és más mellékesekből a fejedelemlennek évente 100.000 tallér jövedelmet kap utánuk.

Valamennyien lutheránus vallásuk, s ehez nagyon ragaszkodnak. Nem tanácsos azért ezen zavaros időkben őket háborgatni szokásaikban, hanem főleg a kik a felséges császár hűségében állhatatosak a maguk rendjén hagyni. Adni fog az Isten majd kedvező alkalmat arra, ha a törököket legyőzzük és a szomszédos tartományokat békére szoritottuk, hogy ő felsége kedvező eredményei valósuljanak, öröksége és vallása győzelemre juthasson.

Ime a császár bizalmas emberének tanácsa az ő urához az, hogy csak lassan-lassan. Nincsen ideje még a szászokat visszakényszeríteni a kath. vallásra. Majd csak később, kedvezőbb időben. Most elégedjék meg azon anyagi nyereséggel, a mit kaphat tőlük hadsereg gyarapításra és az udvartartás költségeire. Mert hiszen a mivel addig járultak a fejedelemlennek, ezután a császáré leendő az. A mit pedig a tizedből kapott a fejedelmi kincstár, az a püspöké lévén, bár nincsen kifejezve világosan, de érthető, hogy ennek a hajdani mód szerint újból a püspök kell, hogy élvezője legyen.

Más hangon szól a jelentés a székelyekről, midőn azt mondja, hogy: a scithák maradványa ez a nyers és durva nép; hajdan valamennyien szabadok és nemesek voltak még a barompásztorok is. Gyakori lázadásai miatt, a mire nagyon hajlandók, minden szabadságaik és intézményeiktől meglettek fosztva, egy rendbe osztva, örökös szolgaságra vetve a nemesek és a fejedelemlennek hatalma alatt.

Ők ugyan is 7 székre vannak osztva: Sepsi, Orbai, Kézdi, Csiki, Gyergyói, Maroszeiki és Aranyoszeikekre (udvarhelyszéket kifelede úgy látszik a nagyérdemű püspök ur). Nekik is számos falvaik vannak. A mindig szabadok voltak a fejedelemlennek semmiféle adót nem fizettek és semmiféle jobbagyi szolgálatot nem tettek. Háborus időben teljes fegyverzetben valamennyien hadra keltek és saját költségükön siettek a fejedelemlennek táborába, hol 15 napig minden költség nélkül maradtak. Ekkor vagy hazamentek, vagy a fejedelemlennek látta el őket a szükségességekkel.

Gagyai Samu

— A kényszervágásból származó hus. Fölmerült eset alkalmából elvi határozatban mondotta ki a földmívelésügyi miniszter, hogy a kényszervágásból származó husnak más községben való átvitele tilos.

— A kistózsdek csökkertése. A dohány és szivargyártmányok árának emelésével kapcsolatosan a pénzügyminiszter utasította a pénzügyigazgatóságokat, hogy ezentul csak akkor adjanak tőzsdenyitáshoz engedélyt, ha akár a közönség, akár pedig a kincstár érdeke kívánja ezt.

A korombiró — és a meszelés.

Mi köze a korombirónak a meszeléshez? — kérdik tán némelyek csak annyi, hogy a járványos száj- és körömfájás idejében a hatóság elrendelte a pajták (ólak) kimeszelését, kitisztítását, mert igen sok ól oly ronda, piszkos, egészségtelen és célszerűtlen, amiért nem ártana minden községben egy tisztaság-birói állást szervezni, mint régentén volt a a korombirói állás.

Nevezetes és félel etes ember volt ám a korombiró, valóságos réme a rest és feledékeny asszonyoknak. Miért? Mert minden héten egyszer a korombiró nyírágseprűvel kezében rendre járta a község minden egyes lakóházát és felülvizsgálta a koromseprűt. Amelyik asszonynak kormos volt a kürtője, 20 fillér büntetést kellett fizetni azonnai; ha nem akart, a korombiró jogában állott lekapni a házi asszony főrevaló keszkenőjét zálogul, amit a községi birónál helyezett el, s itt volt letétbe az illető keszkenője, amíg kiváltotta.

Nem is volt ennél egy asszonyra megszágyentőbb semmi, mint mikor a hir végig járta a községet, hogy a korombiró ennek s ennek zálogba vitte keszkenőjét. Bezzeg máskor tiszta volt a kürtője, mert a régi jó időben hire se volt a kéménynek, vagy pláne a méltóságos kéményseprőnek.

Ime a községek régentén így kívánták elejét venni a tüzkárnak. Vajha belátnák az emberek, hogy a száj- és körömfájás is egy nagyon káros baj, amiből sok hátrány származik az ország minden egyes lakójára. Nagyon helyén való lenne, ha az állatok lakása (ólak) tisztán tartására és azok okszerű táplálására nagyobb gond fordítatnék.

Szokásban van az állattenyésztőknél, hogy a legelőre járó állatokat akkor itatják este, mikor a kapun lépnek be. Ez nem helyes egyfelől azért, mert az állat fel lévén melegedve, betegséget kap; másfelől azért, mert minden állat siet az etetőhelyre, jászolyra s feledi az ivást, még ha szomjas is. Itassunk mindig akkor, ha az állat a vacsoráját elfogyasztotta. Két marhám lévén, éjjelre is a vizet előttük hagyom. Ily módon a szájuk öblögethetik és nem főfel a szomjuságtól.

Nálam száj- és körömfájás 15 évi gazdálkodásom alatt nem volt, pedig az állatorvos még be is oltotta az állataimat. Épen azért, ha e betegség fellépik a községünkben, ne idegenkedjünk a hatóság rendeleteitől és a beoltástól, mert így a járvány hamarabb megszűnik és nem leszünk kitéve annak, hogy a jó legelő karba vesszen és a téli takarmányt megetessük nyáron, mint a múlt évben igen sok községben történt az engedetlenség miatt.

Kedves gazdatársaim! Szerzett tapasztalatainkat egymással közöljük írásban is, hogy okuljunk és a csapásokat elkerülhessük. Adja Isten, hogy így legyen!

KOZMA MIKLÓS.

Szíves készséggel közöltük Kozma Miklós fiatalvi tanító, méhészegyleti alelnök fennebbi, a népeletet közvetlenül érdeklő cikkelyét. Reméljük, hogy illetékes körökben hatással lesz. Egyuttal kijelentjük, hogy a „Székely-Udvarhely“ olvasóinak bármely irányu kérdéseire a lehető kimerítő válasszal szolgálunk. Készséggel fogadjuk a fennebbihez hasonló dolgokról szerzett, gyakorlati tapasztalatból eredő bármely kérdés ismeretetését, leírását, avagy csak egy levelező-lapon való tudatását is. Szerk.

— Kossuth Lajos iratai. Most jelent meg Kossuth Lajos iratainak tizenharmadik kötete, mely a nagy államférfiu 1843-tól 1848-ig megjelent hírlapi cikkelyeit foglalja magában. A könyvet az Athenaeum adta ki, ára füzve tíz korona, kötve tizenkét korona. Megrendelhető a Székely-Udvarhely könyvkiadóhivatalában is.

HIREK.

— **Régi levelekből.** E cím alatt igen érdekes, történelmi adatokat felölelő cikksorozatot kezdettük meg a „Székely-Udvarhely” mai számában Gagyai Samu nyug. tanár tollából, aki nem régen a bécsi kamarai levéltárból gyűjtötte adatait, hol kedve szerint kutatgatott. A katonai levélárban már leginkább csak az ügydarabok jegyzékeit mutatták meg az 1500-as történelmi időkben is. Mert hát ott van mit titkolni. Sok aktát elégettek volt, hogy a törökkel való béke alkalmából felmerült gyalázatosságok örökre titokban maradjanak. Ott tehát keveset tudhat meg a kutató. Annál könnyebb volt a „K. K. Hof Kammer Archiv”-ban a kutatás. Innen közöljük a mai számunkban megkezdett cikksorozatot is, mely világos képét tárja elénk az osztrák uralomnak fajunk beolvadására, önállóságunk letörésére irányított törekvéséről. Sajnos, e törekvésnek bécsi vigécei, liferánsai, mindig akadtak Magyarországon épen úgy, mint napjainkban is vannak hitvány zsoldosok, hazaáruló bitangok, felkinálkozó gonosz'evők...

— **Városi orsz. képviselőválasztók névjegyzéke.** Székelyudvarhely város országgyűlési képviselő választóinak 1912. évi egybeállított ideiglenes névjegyzéke ellen az érdekeltek által beadott felszólalásokra a központi választmány folyó évi július hó 7-én tartott ülésében hozott határozata a városház nagytermében folyó évi július hó 20. től 30-ig közszemlére kitétetett s azt az érdeklődők a hivatalos-órák alatt megtekinthetik. Azok, kiknek felszólalása vagy észrevétele felett a központi választmány határozatot hozott, július hó 20-ától 30-ig s azok pedig, kiknek a felszólalást elutasító határozat kézbesítve lett, a kézbesítést követő 10 nap alatt a kir. Kuriához intézett írásbeli felebbézésüket a központi választmány elnökéhez benyújthatják s ahhoz új bizonyítékok is mellékelhetők. Székelyudvarhely, 1911. évi július hó 18-án. Gotthárd János közp. vál. elnök.

— **Valasztók névjegyzéke.** Udvarhelyvármegye központi választmánya e hó 17-én ülést tartott, mely alkalommal elintézte az országgyűlési választók 1912. évi névjegyzéke ellen beérkezett felszólalásokat. Ezt a körülményt azzal a figyelmeztetéssel teszem közhirűvé, hogy a felszólalásokról hozott határozatokat a központi választmány a vármegyei főjegyző hivatalos helyiségében és a vármegye kiadóhivatalában július 20-ikától 30-ikáig közszemlére helyeztette, az érdekeltek ezeket a határozatokat a hivatalos órák alatt megtekinthetik, s azok ellen a közszemlére tétel befejezésétől számított 10 nap alatt föllebezéssel élhetnek, melyet a m. kir. Kuriához címezve, a központi választmány elnökénél kell benyújtaniok. Udvarhelyvármegye központi választmányának Székelyudvarhelyen 1911. évi július hó 17-én tartott üléséből. Elnökh. Dr. Pál Árpád főjegyző.

— **Méhészeti előadás.** Folyó hó 20-án Székelymagyaroson nagy számu méhészközönség előtt Gál Imre székelyudvarhelyi áll. tanító, méhészegyesületi titkár sikerült előadást tartott a mézelő idény és méhlegelő kihasználásának módozatairól.

— **Halálozás.** Novák János székelyudvarhelyi polgártársunk, Novák János törvényszéki telekkönyvi átalakító édes atyja, életének 71-ik, boldog hazasságának 48-ik évében csütörtökön meghalt. Temetése tegnap délután a ref. szertartás szerint, nagy részvét mellett történt meg és hült porait a róm. kath. temetőben helyezték örök nyugalomra. A törvényszéki tisztviselők élén: Császár Géza irodaigazgató fejezte ki részvétét a család körében és a temetésen is testületileg megjelentek.

— **Az augusztus hatodiki hazafias ünnep.** A „Székelyudvarhelyi Székely Dalegyület” és a segesvári „Magyar Polgári Kör” augusztus hatodiki hazafias ünnepére nagyban folynak az előkészületek. Városunk polgársága buzgóan szervezkedik, hogy az ünnepen való részvétele minél impozánsabb legyen. A dalárda által kibocsátott előjegyzési iverken mind többen jelenik be megjelenésüket s lelkesedő készséggel róják le adományait a polgárság által leteendő koszorúkra. Eddigi értesítésünk szerint, mintegy háromszázvan vannak, akik a fejedégyházi honvédsírhoz és a segesvári Petőfi-szoborhoz való elzárásukat már bejelentették. A dalárda tagjaiból és a polgárság köréből szervezett rendezőség mindent megtesz, hogy a résztvevők mindenik a kedvezményes utazáshoz való féljegyet idejében megkapja, s hogy minden résztvevő számára a Segesváron való ellátás is kellően biztosítva legyen. Szükséges azonban, hogy a résztvenni szándékozók is még augusztus elsejéig okvetlenül jelentkezzenek akár a dalárda tagjainál vagy bármelyik rendezőnél, akinél előjegyzési iv van. Vidékről levelező-lapon is lehet jelentkezni. Az indulás Székelyudvarhelyről augusztus 6-án reggel fél öt órakor történik a vasuti állomástól. Segesváron közönségünket az ottani „Magyar Polgári Kör” testületileg és ünneppelven fogadja. A fejedégyházi sírnál d. e. 9 órakor, a Petőfi-szobornál d. e. 11 órakor lesz az ünnepély. Mindkét helyen polgárságunkon kívül a Magyar Védőegyesület, a Petőfi-Társaság, az Egyetemi Kör, a Segesvári Magyar Kör és még több más egyesület is koszorút helyez az emléklejtelekre. Az évforduló jelentőségét méltató ünnepi beszédet Dr. Valentsik Ferenc, Székelyudvarhely város függetlenségi képviselője a Petőfi-szobornál fogja tartani. Este 8 órakor a segesvári városháza dísztermében lesz táncal egybekötött műsoros estély, melyen alkalmi költeményen, zongorával kísért melodramán, monológon, páros daljátékon kívül dalárdánk három ének-arabot énekel: a „Régi nóta”, „Fehér az én rózsám háza” című Lányi-féle műdalokat s a Verdi „Ernáni” c. operájából a „Banditák bordala” c. gyönyörű részletet. A Székelyudvarhelyről kirándulók részére ez estélyen való részvétel is lehetővé lesz téve, amennyiben a rendezőség olcsó és jó közösbédéről gondoskodott. Az ebéd délután 1 órakor a „Transylvania” szállóban lesz, személyenkint 3 koronaért, melynek fejében leves, kétféle sült, tészta, fél liter bor és borvíz fog kijárni. Az estélyen való megjelenés is egyszerű ruhákban történik, s a legmagasabb belépő díj is csak két korona. A részleteket felsoroló falragaszokat különben a napokban fogják közzétenni. Addig is a dicséretes előkészületekből, s közönségünk buzgó érdeklődéséből méltó büszkeséggel állapíthatjuk meg, hogy a székely honvédsők és a székelyeket szerető világhírű költő emlékeztetést az idén is mi ünnepeljük meg a legszebben.

— **Köszönet.** Fogadják mindazok ez uton is hálás köszönetünket, akik felejthetetlen drága kis leányunk halála feletti mély bánatunkban részt venni s ez által fájdamunkon enyhíteni kegyesek voltak. Dávid Lajos és ne e.

— **Városi rendes közgyűlés** lesz holnap (hétfőn) d. u. 3 órakor igen fontos tárgyakkal.

— **A korondi fürdőn** 1911. év július hó 16-án jótékonycéla zártkörű táncmulatság volt. Felülfizetek: Szentpéteri Gyula 1 K 60 f, Kádár Gyula, Kovács Lajos, Ince Kálmán 1—1K, Kádár Balázs, Izrael Jenő, Karácsonyi J., Jakab József, Simon György 60—60 fillért, Ferenczy Zsigmond postatiszt, Gencsy Ferenc 20—20 fillért. Bevétel a kiadást fedte. A felülfizetéseket hálással köszöni a rendezőség.

— **Rác sándor fővárosi tanár fiuinternátusa** (Budapest legszebb és legegészségesebb részén a Dunaparton, a parlament mellett) fölvesz teljes ellátásra polgáriba, reálba, gimnáziumban és kereskedelmibe járó tanulókat. Az intézet közvetlen közelében vannak az V. kerületi állami reálskola és gimnázium, keresk. akadémia és felsőkereskedelmi, fővárosi polgári iskola. Az internátusban kiváló középiskolai és szaktanárok készítik elő a tanulókat leckére. Francia, német és angol tanítás és beszélgetés, zene, torna. Magán tanulónak külön kurzusok. Prospektust szívesen küld az intézet igazgatója: Rác Sándor fővárosi felső keresk. isk. tanár, V. Személynök u. 7.

Méhészet.

Méhészeti kiállítás.

A folyó évi aug. 6—7-re városunkba kiűzött méhészeti kiállítás munkáiata teljes erővel halad előre. Ez ideig a vármegyéből 22, az ország területéről 17 kiállító jelentette be részvételt s a jelentkezések nap-nap után tömegesen érkeznek az egyesület titkári hivatalához úgy a kiállításra, mint a vándor-gyűlésre. A kiállításon méz nagy mennyiségben lesz s elég jutányos áron juthat hozzá a vevő közönség. Mint értesülünk a kiállítás 2 csoportra fog oszlani. A teremben esemege és pergetett mézek, viasz, műépek, eszközök, mézes-tészták, cukorkák, italok, kisebb kaptárak, méhészeti régiségek lesznek izléses csoportosítással láthatók, míg kint a méhészet gyakorlati munkái: méhkaskötés, kaptárkészítés, mülépsajtolás és ragasztás, keret-szögzés, társzögzés lesznek bemutatva gyakorlatilag. A teremben ügyes székely falusi lányok festői viseletben állanak a csoportok mellett, kint a gyakorlati munkákat kizárólag falusi székely emberek fogják végezni, kiket erre a célra már felkért az elnökség. A kiállítás — igen helyesen oktató jellegű lesz s mint ilyenén látni fogjuk Udvarhelyvármegye mézelő növényvilágát is virágcserepekben eredeti csoportosítással. Folyó hó 18-án tartott méhészeti értekezlet megalakította a bizottságokat is.

Elnökség, amint a meghívóban közölve lett: Br. Jósika Gábor, Lányi Imre, Dr. Balázs Ferenc és Gál Imre. Rendező bizottság: Derzsi Samu, Janecsek József, Pillich Lajos, Ambrus András, Kozma Miklós, Sándor Gergely, Gyarmathy Sándor, Blájer Balázs, Gál Imre, Lőrinczi Béla, Zárug Antal, Pál Lajos, Jaeger F. András, Pál Sándor, Gál Mihály, Mák Mihály, Rozsonday István, Szabó Márton, Fancsal Áron, Balázs János, József János, Kozma Demén Oláh Károly, Konesag Ignác, Németh Gyula jelkészek. Antal János, László Dénes, Demeter Miklós, Benedek Ignác, Szász Béla, Elekes György, Lőrincz András, Boros György taintókból áll.

Elszállásolási bizottságba beválasztottak Jancsó János elnöklete alatt Lőrinczi Béla és Pál Lajos. Sajtóügyi bizottságba Varró Elek, Gál Imre, Demeter Miklós, Rozsonday István. A gyak. kiállítás bizottságába: Csiki Lőrincz, Ambrus András, Kauntz Albert. Az ünnepséget és kirándulást rendező bizottságba: Blájer Balázs, Derzsi Samu, Pál Sándor, Gál Imre, Gál József, Pál Lajos. Biráló bizottság: Dr. Mezei Ödön, elnöklete alatt Gál Imre. Gyarmathy Sándor és Ambrus András. A kiállítók diszes elismerő, dícsérő és diszokleveleket nyernek jutalmul. Közébdre szóló jelentkezéseket aug. 3-ig fogad el az elnökség.

FIGYELEM!

AIDA VERGE és BLUE STAR CONTINENTAL

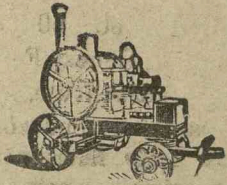
CIGARETTAPAPIROK CSAK AZ IFT LÁTHATÓ KÉPEKKEL VALÓDIK.

ÓVAKODJUNK ÉRTEKTELEN UTÁNZATOKTÓL!

CLIMAX

nyersolaj-motorok, lokomobilok és benzines plógarnitúrák

Teljes gyári szavatosság!
Minden motor elküldés előtt hivatalos vizsgálatnak lesz alávetve.
Elsőrangú elismerő-nyilatkozatok! Kérjen díjtalan ajánlatot!
Bachrick és Társa
motorgyári fióktelepe **Budapest, Szabadság-tér 17. sz. (Tözsdep.)**

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! **HIRDESSEN** tehát Székelyudvarhelyben.

Stoch Cognac gyógyszer

Garantált valódi borpárlat. I. sz. a legszigorúbb ellenőrzés mellett történik.
Gamis és Stoch Barcola.
A töltés és dugaszolás Bécsben a cs. kir. vegyészeti állomáson történik s minden egyes palack az állomás bélyegzőjével van ellátva.
Mindenütt kapható.

Hamisítástól védve van

306—1911 sz. hoz.

Hirdetmény.

A székelyudvarhelyi m. kir. alamt. kő- és agyagipari szakiskola felügyelő-bizottsága, a tanulók elemezésére ezennel zárt ajánlati versenytárgyalást hirdet a következő feltételek mellett.

1. A szakiskolánál 45—50 tanuló elemezéssel látandó el (részletes étlap az igazgatói irodában megtekinthető).

2. Az ételek kiszolgáltatása 1911 évi szeptember hó 1-én kezdődik és tart 11 hónapig keresztül, vagyis július hó 31-ig.

3. Az elemezési díjak (II. és III. fokú) bélyeges nyugta ellenében, havi utólagos részletekben fizetettek ki.

4. A zárt ajánlatok lepecsételve és az illetékes igazgatóságának címezve, legkésőbb **foljó évi július hó 31-én d. e. 10 óráig** nyújthatók be. Az írásbeli ajánlatban az elemezés ára fejenként és havonként számokkal és betűkkel pontosan beirandó és az ajánlattevő által aláírandó.

A zárt ajánlathoz 400 K (négy-száz korona) bántópenz készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban esatolandó, mely összeg az elemezés biztosítására, a szerződés aláírásakor 800 K (nyolcszáz koronára) lesz kiegészítendő.

5. A versenytárgyalás **1911 évi július hó 31-én d. e. 10 óráig tartatik meg**, az iskola igazgatói irodájában, mely alkalommal az elemezés három egymásutáni évre (vagyis 1914-ig) adatik ki és az e tárgybani szerződés nyomban meg is köttetik. A felügyelő bizottság fenntartja magának a jogot arra nézve, hogy a pályázók között, az ajánlattevők által meghatározandó árakra való tekintet nélkül szabadon választhasson.

6. A főzéshez való helyiséget és takaréktűzhelyet az iskola elemezőnek rendelkezésére bocsátja. A főzéshez szükséges tüzfát, valamint a szükségelendő konyhai felszerelést elemező saját költségén köteles beszerezni.

Székelyudvarhelyt, 1911. július hóban A felügyelő bizottság.

Eladó piac-téri telek.

A Székelyudvarhelyi Polgári Önkepző és Segélyező egyesület a tulajdonát képező Kölereszt-téri Veszpremi, Szabó Ferencz, Tamás-zovits és a Füleiné-féle együttes üres telek tömböt örök áron eladja. A megvételre vonatkozó zárt ajánlatok Bartók István alelnök és Csillag József titkárhoz nyújthatók be ez év augusztus 1-ig.

Kikiáltási ár 30000 korona s így az ezen összegben aluli ajánlatok nem vétetnek figyelembe.

B O R I!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők **Medgyes.**

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyborokban. Hordókban és palackokban. Kitünő sajáttermésű vörös borok.

Kiadó lakás.

Székelyudvarhely Bethlen-u. 49. sz. a három szobás, konyha, kert és mellékhelyiségekkel kiadó értekezni lehet ugyanott.

BÉLYEGZŐK megrendelésre mindenféle kivitelben bárhova a legpontosabb gyári áron szállíthatnak Betegh Pál könyvnyomató- és könyvkötő-intézetéből Székelyudvarhelyt, Kossuth utca 31. sz.

ÉRTESETÉS.

Cipőraktáromat leszállított árak mellett kiárusítom.

Szükségletét mindenki saját érdekében el ne mulassza nálam beszerezni.

Tisztelettel

Szentkovits János Utóda

Kész blousok és gyermekruhák.

Kész aljak és kostümök mélyen leszállított árakban kaphatók.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap, Udvarhely egy legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2-szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú diszleveledpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, szines és virágos leveledpapírok és borítékok, levél-kártyák, gyász- **Képes leveledzólapok** 20-féle helybeli felvétel. Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Allandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok,

u. m. községi, körjegyzői, szolgabiroisági, végrehajtói, ügyvédi, lelkeszi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- S KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Mindenféle színű, nagyságu, sulyu és minőségű irodai és irod.

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrőpapírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papirkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemezpapírok minden sulyban. Hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzok, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegyárcák Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémből. Börtárcák, pénzes-erszények okmány és irományláskák. Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró-tollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárak, disztollszárak. **Írók, fekete, szine**

írók, notes-írók, csavarírók (crayonok), zsebírók, csavaríróbetétek, íróvédők, íróhegyezők. **Kréták, iskolai, kávéházi és fajlázó kréták, szines kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, szines, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz**

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hangoló-sípek és o. rinák. Monogramok fehérnemű és leveledpapírjelzésre. Kézi nyomda.

Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, otyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdeszkalapácsok gyári áron

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjusági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes Magyar Könyvtár. A székelyudvarhelyi **középiskolákban és a városi és megyei elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek** rak tára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beiró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (block), dárca és szelvénykönyvek.

Körzök,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-s zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsözgák, gummiszalagok. — Rajzszögök, szögcsiszológépek, kapesok stb